

DIDAKTIKA CIZÍCH JAZYKŮ  
V PŘÍPRAVNÉM VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ:  
výsledky dotazníkového šetření

Praha, 5.11.2012

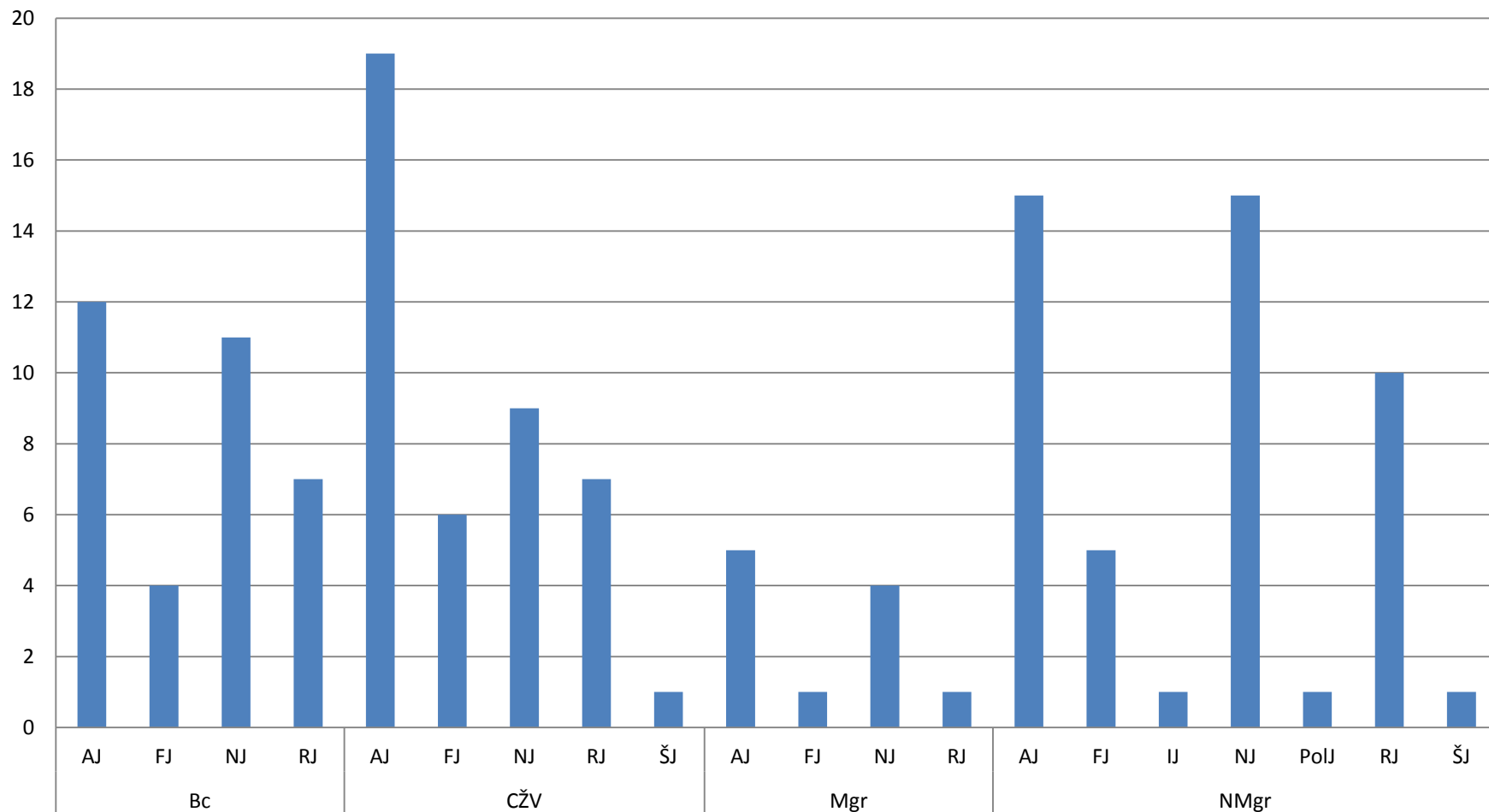
# Souhrnné statistiky – studijní programy

# Problémy a možná zkreslení

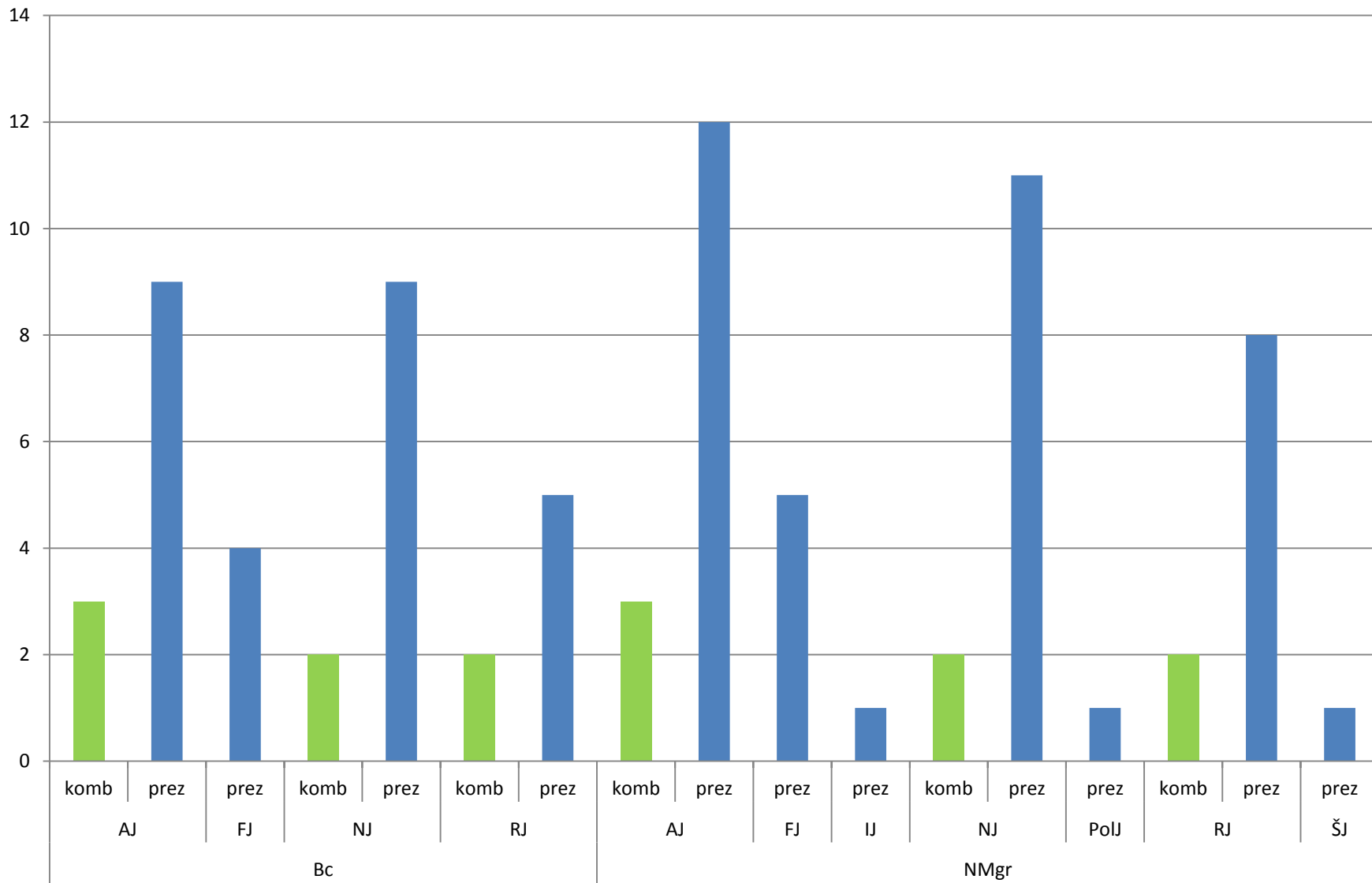
- Dle materiálů AK je na některých pracovištích akreditováno více programů než uváděli respondenti v dotaznících
  - některé akreditované programy nejsou realizovány (?)
- U Bc. byly zařazeny pouze *Specializace v pedagogice*, nikoliv *Filologie*
- V prezenční formě existují 2 akreditované NMgr. obory *Učitelství* akreditované pod *Filologií\**
  - Tyto dva byly zahrnuty do analýz NMgr. programů, ale nejsou v následujících souhrnných přehledech

# Celkem dotazníky z 140 studijních programů, 11 VŠ, 13 fakult, 30 kateder

## Zastoupení jazyků v jednotlivých typech programů



# Prezenční a kombinované studium u Bc. a NMgr. oborů (ne filologie)



# Reprezentativnost dat k bakalářským programům

	Akreditováno programů (nejméně do května 2012)	Zaslaných programů (celkem z dotazníků)
Specializace v pedagogice (cizí jazyky celkem) – prezenční forma	<b>41</b>	<b>27</b>
- z toho AJ	14	9
- z toho FJ	8	4
- z toho NJ	11	9
- z toho RJ	6	5
- z toho ŠJ	2	0

# Reprezentativnost dat k navazujícím programům

	Akreditováno programů (nejméně do května 2012)	Zaslaných programů (celkem z dotazníků)
Obory Učitelství cizích jazyků pro ZŠ, SŠ (vč. programu filologie) – prezenční forma	<b>72</b>	<b>40</b>
- z toho AJ	21	12
- z toho FJ	10	5
- z toho IJ	2	1
- z toho NěmJ	18	12
- z toho NizJ	1	0
- z toho PolJ	3	1
- z toho PortJ	1	0
- z toho RJ	11	8
- z toho ŠJ	5	1

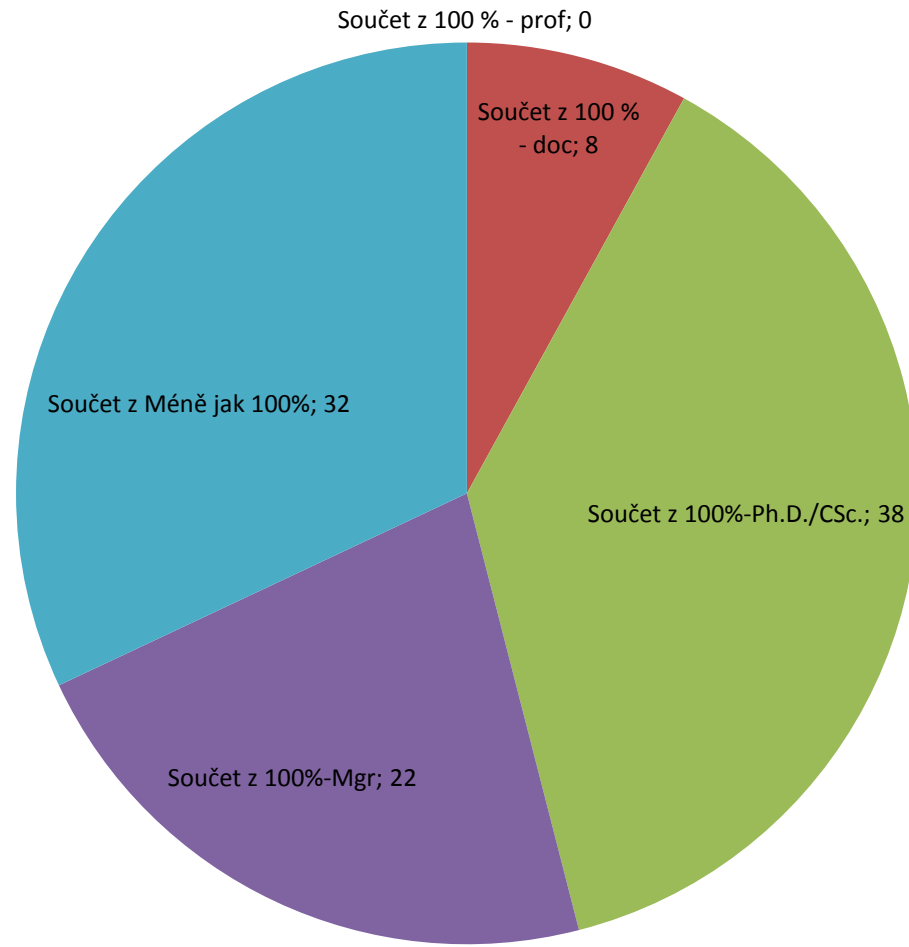
# Personální zabezpečení



# Problémy a možná zkreslení

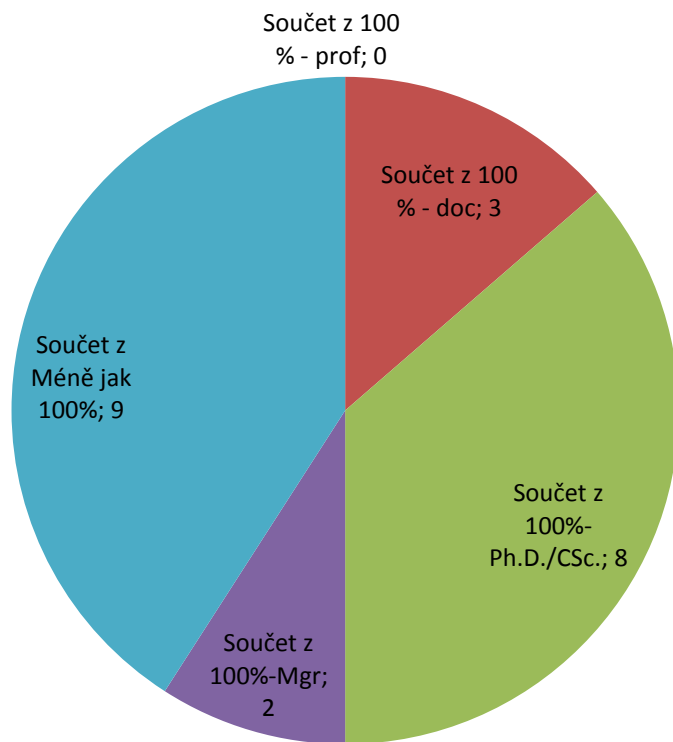
- Nejednotnost vyplňování dotazníků
  - Velká část dotazníků neobsahovala obor Ph.D. nebo doc.
- Vyučující v Ph.D. studiu počítáni jako Mgr.\*
- Byli uváděni i vyučující, kteří se primárně zabývají lingvistikou, kulturními studii či literaturou
  - počítáni také jako garanti, pokud byl uveden 100 % úvazek
- Byli uváděni i vyučující garantující společný základ (pedagogiku, obecnou didaktiku...)
  - Vyřazení
- U osob s menším jak 100 % úvazkem – 1 kategorie pro všechny vědecké hodnosti, východisko: tyto lidé nejsou kmenově/100 % na katedře
- Vycházeli jsme pouze ze zaslaných dotazníků, data jsme neověřovali

# Celková situace (30 pracovišť)

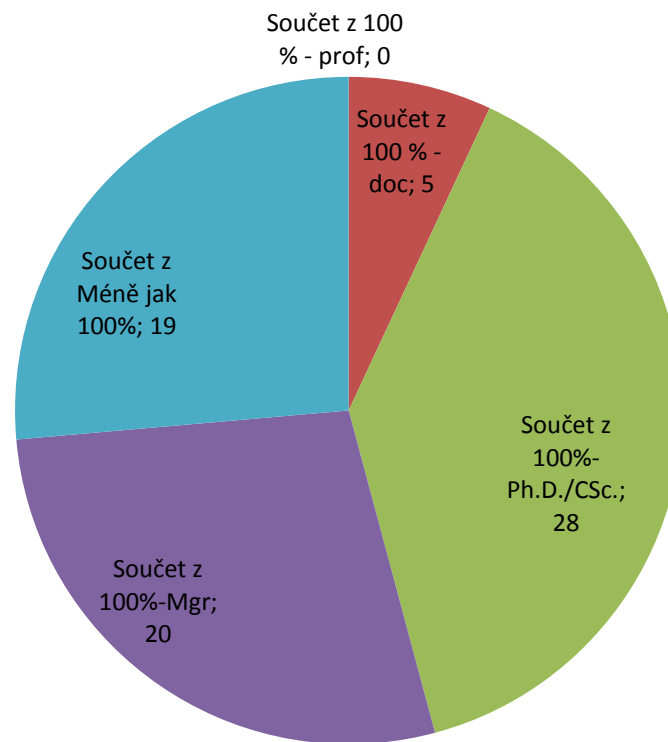


# Srovnání – FF (10) a PedF (19)\*

## Filozofické fakulty



## Pedagogické fakulty



# Kvalifikace vyučujících podle jazyků

	100 % doc	100% Ph.D./CSc.	100% Mgr	Méně jak 100%
AJ	3	16	12	11
FJ		4	1	4
IJ				1
NJ	3	14	8	11
PoIJ	1	1		
RJ	1	3	1	3
ŠJ				2
<b>Celkový součet</b>	<b>8</b>	<b>38</b>	<b>22</b>	<b>32</b>

# Analýza složení bakalářských a navazujících magisterských programů

# Problémy a možná úskalí

- Nejednotnost při vyplňování dotazníků (např. při uvádění hodinových, kreditových dotací)
  - U některých dotazníků bylo nutné data interpretovat (→ zkreslení?), u některých dotazníků nebylo možné identifikovat počty hodin/kreditů → hodinové dotace u daného oboru neanalyzovány
- Nebyla ověřována správnost uvedených dat, data nebyla dohledávána jinde
- Kvůli nejednotnosti a problému s interpretací u jedno/dvojoborů byly ze statistik vyřazeny praxe (v některých dotaznících nezařazeny)
- Byly vyřazeny předměty obecného základu (pedagogika, obecná didaktika)
- Byly sčítány pouze kredity a počty přednášek a seminářů (=cvičení) u povinných a povinně-volitelných předmětů
- V některých programech se vyskytují i volitelné předměty (status C) → neanalyzovány\*; dále e-learningové opory, forma „projekt“ atd. → projevují se pouze v kreditech, nikoliv v hodinových dotacích

# Didaktika v 23\* prezenčních bakalářských studijních programech *Specializace v pedagogice*

	Povinná oborová didaktika (status A)			Povinně-volitelná didaktika (status B)		
	Kredity	Přednášky	Cvičení	Kredity	Přednášky	Cvičení
<b>Průměry</b>	2,65	0,39	1,30	2,17	0	1,17
<b>Maxima</b>	13	4	9	21	0	7
<b>Minima</b>	0	0	0	0	0	0

- Ve 15 studijních programech nejsou povinné oborově-didaktické předměty vůbec zastoupeny
- V 8 studijních programech povinné předměty figurují
  - V rámci těchto 8 programů je průměrná kreditová dotace 7,63 kreditů
  - Ve 4 programech jsou přednášky, převládá forma seminářů
- 11 programů *Specializace v pedagogice* nenabízí v bakalářském studiu žádné povinné ani povinně-volitelné oborově-didaktické předměty

# Didaktika v bakalářském studiu dle jazyků (průměry)

	Povinná oborová didaktika (status A)			Povinně-volitelná didaktika (status B)		
	Kredity	Přednášky	Cvičení	Kredity	Přednášky	Cvičení
<b>AJ (8 prog)</b>	5,25	1	2,63	5,75	0	2,88
<b>FJ (3 prog)</b>	0	0	0	0	0	0
<b>NJ (7 prog)</b>	1,71	0,14	0,71	0,57	0	0,57
<b>RJ (5 prog)</b>	1,4	0	0,8	0	0	0



# Didaktika v 37\* prezenčních navazujících Mgr. programech

	Povinná oborová didaktika (status A)			Povinně-volitelná didaktika (status B)		
	Kredity	Přednášky	Cvičení	Kredity	Přednášky	Cvičení
<b>Průměry</b>	9,65	2,08	5,57	4,73	0,32	3,43
<b>Maxima</b>	24	6	21	25	4	18
<b>Minima</b>	0	0	0	0	0	0

- Existuje 1 program, kde oborová didaktika není povinně zastoupena\*\*
- Bez tohoto programu je min. dotace povinných didaktických předmětů 4 kredity: 0 přednášek, 2 cvičení
- Existuje 14 programů, kde oborová didaktika není zastoupena v rámci povinně-volitelných předmětů – zde jsou pouze povinné didaktické kurzy (prům. 9,29 kreditů, min. 4 kredity, max. 16 kreditů)

# Didaktika v navazujícím studiu dle jazyků (průměry)

	Povinná oborová didaktika (status A)			Povinně-volitelná didaktika (status B)		
	Kredity	Přednášky	Cvičení	Kredity	Přednášky	Cvičení
<b>AJ (10 prog)</b>	11,4	2,2	7,4	8,7	0,5	5,2
<b>FJ (4 prog)</b>	7,5	1,75	3,75	1,75	0	1,25
<b>IJ (1 prog)</b>	9	2	2	0	0	0
<b>NJ (12 prog)</b>	10,75	2	6,25	5,33	0,58	4,42
<b>PolJ (1 prog)</b>	5	2	2	0	0	0
<b>RJ (8 prog)</b>	8,13	2,5	4,38	2,13	0	2,13
<b>ŠJ (1 prog)</b>	5	0	3	0	0	0

# Konsekutivní vs. paralelní programy

# Vymezení

- Pracoviště zajišťující v Bc. studiu *Specializaci v pedagogice* a v NMgr. studiu *Učitelství*:
  - **Paralelní program** = v Bc. studiu figuruje alespoň 1 povinný oborově-didaktický kurz
  - **Konsekutivní program** = v Bc. studiu není povinné absolvovat oborovou didaktiku
- Pouze v prezenčním studiu
- Při sestavování programu v rámci 1 pracoviště
  - Pokud nabízí více Bc. programů, jsou sestaveny kombinace s každým Bc. programem
  - Pokud nabízí více NMgr. programů, je preferováno Učitelství pro ZŠ\*

# Přehled

- 27 „kombinací“ – možných průchodů Bc. a NMgr. studiem, z toho:
  - 10 paralelních (pouze u AJ, NJ a RJ)\*
  - 17 konsektivních (AJ, FJ, NJ a RJ)\*

# Dotace didaktiky v paralelních a konsekutivních průchodech (průměry za Bc + NMgr)

	Povinná oborová didaktika (status A)			Povinně-volitelná didaktika (status B)		
	Kredity	Přednášky	Cvičení	Kredity	Přednášky	Cvičení
Konsekutivní (17 průchodů)	<b>8,65</b>	1,76	<b>5,12</b>	6,88	0,65	4,76
Paralelní (10 průchodů)	<b>20,6</b>	1,20	<b>13,30</b>	10,70	0,10	5,40

Konverze na průměrný počet hodin výuky za průchod přípravným studiem (1 semestr = 14 týdnů)

	Povinná oborová didaktika (status A)		Povinně-volitelná didaktika (status B)		Celkem hodin výuky
	Přednášky	Cvičení	Přednášky	Cvičení	
Konsekutivní (17 průchodů)	24,71	<b>71,65</b>	9,06	66,71	<b>172,12</b>
Paralelní (10 průchodů)	16,80	<b>186,20</b>	1,40	75,60	<b>280,00</b>

# Srovnání 3 průchodů (nejbohatší, průměrný, nejchudší z hlediska kreditové dotace povinné oborové didaktiky)

	Úvod do DCJ	Učitel	Žák	Cíle	Obsah	Organizace procesů učení	Didaktické principy	Komunikační kompetence	Typy aktivit	Hodnocení, evaluace, testování	Didaktické pomůcky, učebnice	Plánování	Jazykové prostředky	Řečové dovednosti	Překlad	Profesionalizace, profesní učení	Reflexe	Teoretický vstup na základě potřeb studentů	Metody a didaktické přístupy	Kultura školy	Specifické poruchy učení	Komunikace ve třídě	Kulturní aspekty ve VCJ	Raná výuka cizího jazyka	Pozitivní a negativní transfer	Literární texty ve VCJ
Program 1 • 31 kreditů • paralelní • 294 hodin	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					
Program 2 • 13 kreditů • paralelní • 112 hodin	✓	✓		✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓
Program 3 • 4 kredity • konsekutivní • 56 hodin	✓				✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓							

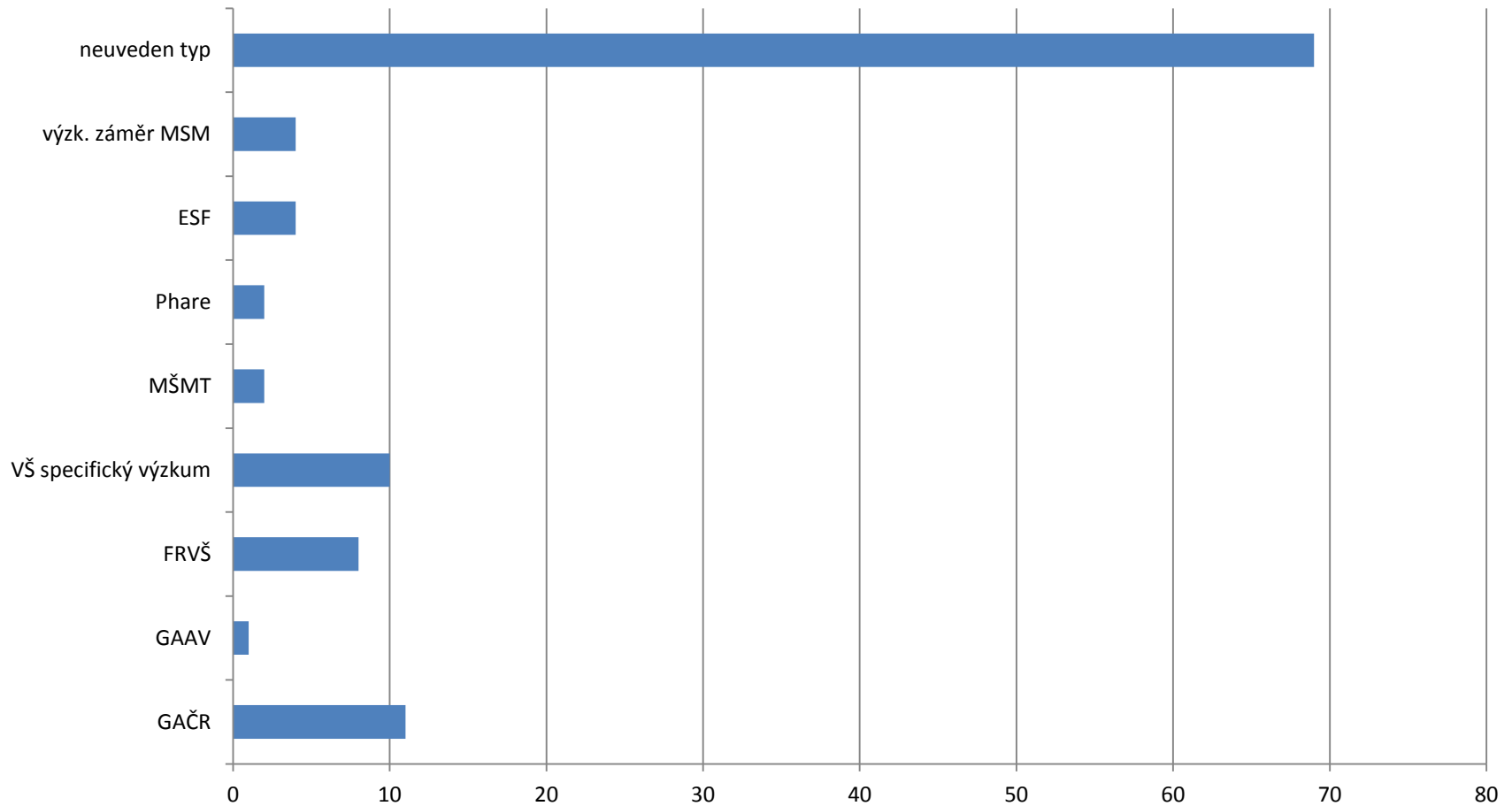
# Grantové projekty a výzkumná zaměření pracovišť



# Problémy při vyhodnocování

- Problém s klasifikací – ve většině případů byly uváděny pouze názvy projektů bez uvedení typu projektu  
→ zkreslení
- Někdy neuvedeny ani roky řešení
- Otázka byla formulována jako „Realizované a předpokládané výzkumné činnosti“ – v mnoha případech se jednalo o podané nebo plánovaně podané projekty, které nebyly realizovány (zvláště u GAČR) → zkreslení
- Některá pracoviště uvedla projekty, do kterých je zapojena, avšak které nespádají primárně pod dané pracoviště → zkreslení

# Typy plánovaných a realizovaných výzkumných záměrů



# Výzkumná / odborná činnost a badatelské záměry

**TEMATICKÉ ZAMĚŘENÍ** (v pořadí dle četnosti výskytu):

- **řízení procesů učení se / osvojování CJ:** *kurikulum, autonomie žáka, testování a hodnocení (portfolio), využití ICT, CLIL, učební materiály: tvorba, analýza, evaluace, drama ve VCJ, práce s příběhem v CJ výuce, diskurs ve školní třídě, didaktické využití literárních textů ve VCJ*
- **osvojování a učení se CJ:** *raná výuka CJ, VCJ u žáků se SPU, strategie učení, mnohojazyčnost*
- **učitel CJ:** *videostudie v přípravě učitelů, učitel CJ (kvalita / expertnost), nové trendy v DCJ a učitel CJ*
- **komunikace v CJ** - *interkulturní komunikační kompetence, odborný cizí jazyk a jeho výuka*
- **metodologie výzkumu v DCJ**

**SPOLUPRÁCE SE ZAHRANIČÍM ; KONFERENCE, SEMINÁŘE, WORKSHOPY; 2 Ph.D. studijní programy**

# Koncepce oborové didaktiky

# KONCEPCE OBOROVÉ DIDAKTIKY ve vztahu k MATEŘSKÉMU OBORU

- **diversita pojetí DCJ:**

metodické pojetí, **aplikační pojetí**, **integrační pojetí**, DCJ jako samostatná vědní disciplína (cíl, předmět; transformace poznání pomocných věd do cílů, procesů a obsahů výuky)

- OBOR – relevantní vědní disciplíny / úroveň vlastní (interkulturní) komunikační kompetence učitele (nejen tzv. „malé jazyky“)
- KOMUNIKACE s oborovými specialisty ne vždy ideální
- OBOROVÝ DIDAKTIK jako lingvista / literát / praktik

# KONCEPCE OBOROVÉ DIDAKTIKY ve vztahu k PEDAGOGICE

- ve smyslu distribuce obsahů v kurikulu (*návaznost, problémy koordinace / integrace*)
- ve vztahu k pojetí DCJ
  - „DCJ se hlásí především k *personalistické* koncepci, která klade důraz na osobnostní rozvoj studenta/učitele, rozvoj sebereflexe a autoregulace, a ke koncepci *konstruktivistické*, jejíž cílem je pomoci studentům při procesu stávání se učitelem a při tvorbě osobního pojetí učitelské profese na základě vlastní činnosti.“
  - další pomocné vědní disciplíny (*teorie osvojování cizího / druhého jazyka, psychologie, teorie komunikace atd.*)
  - akcent na české tradice v DCJ (Mathesius, Malíř, Jelínek, Hendrich a další)

# Silné a slabé stránky (sebehodnocení)

# Silné stránky

- u silných stránek se nevynořují výrazné společné trendy, charakteristika pole je dosti roztržitá
- akcent na realizaci kurikula (výuku) vs. akcent na vědecko-výzkumnou činnost vs. akcent na profesionalizační aktivity
- častěji jsou zastoupeny: *zapojení do mezinárodních projektů, kontakt s pedagogickou praxí (absolventy, školami, v rámci DVPP), důraz na aktualizaci sylabů - sledování nových trendů, tvorba výukových materiálů, zapojení v profesních organizacích, kurikulární integrace, e-learning, formát SZK – využití portfolia ...*



# Slabé stránky

výrazně vyšší míra shody v následujících oblastech:

- **realizované kurikulum** (*malá provázanost, metody a přístupy k výuce*)
- **pedagogická praxe** (*omezené kapacity na supervizi, nedostatečná časová dotace, spolupráce s mentory, zejména jejich nedostatečná připravenost*)
- **personální zabezpečení**
- **odborné platformy** (*zejména periodika; metodika hodnocení VaV – standardní výstupy , např. učebnice, nezahrnuté* )

+ specifické problémy tzv. „malých jazyků“ (jazyková nepřipravenost studentů, nedostatek škol pro praxe, mobility studentů i vyučujících apod.)

**deficity vnímány v souvislosti se strukturovaným studiem**

**Děkuji za pozornost.**

**[pisova@ped.muni.cz](mailto:pisova@ped.muni.cz)**